

قانون معادن مصوب ۲۹ فروردین ماه ۱۳۳۶

ماده ۱ - مواد معدنی از نظر اکتشاف و بهره برداری بطبقات سه گانه زیر تقسیم می شود:

۱ - طبقه اول عبارت است از:

مواد معدنی که معمولاً بمصرف ساختمانی و صنایع مربوطه میرسد مانند:

سنگ گچ - سنگ آهک - سنگهای ساختمانی - سنگ مرمر - سنگ تراورس خاک رس و ماسه گرانیات و اسیسیدیان و کوارتزیت و امثال آن.

۲ - طبقه دوم عبارت است از:

الف - مواد معدنی فلزی مانند آهن - کرم - منگنز - کبالت - مس - نیکل - اتیمون - قلع - روی - جیوه - سرب - وانادیوم - طلا - نقره - پلاتین و امثال آن.

ب - نیترا تها - فسفاتها - نمک طعام - نمکهای قلیائی - براتها - مانیزی و نمکهای نظیر آن و آبهای معدنی و امثال آن.

ج - سوختهای جامد مانند ذغال سنگ - لئیت - تورب - سنگ های قیری و امثال آن.

د - خاک سرخ - گوگرد - پنبه نسوز - خاک نسوز و میکا - گرافیت و امثال آن.

ه - سنگهای قیمتی مانند الماس - زمرد - یاقوت - فیروزه و امثال آن.

۳ - طبقه سوم عبارت است از:

کلیه مواد نفتی - قیر - گازهای طبیعی و مواد رادیوآکتیو مانند رادیوم - توریوم - اورانیوم و کلیه موادی که جهت استفاده نیروی اتمی بکار میرود.

تبصره - نسبت بموادیکه نام برده نشده و از جهت طبقه بندی مورد تردید واقع شود و همچنین مواد معدنی که شامل چند ماده از یک طبقه و موادی از طبقه دیگر باشد بر حسب نوع و اهمیت و ارزش مواد مزبور شورای عالی معادن طبقه آنرا معلوم خواهد نمود.

ماده ۲ -

الف - معادن طبقه اول در هر ملکی واقع باشد متعلق بمصاحب ملک است و معادن واقع در اراضی که مالک خاص ندارد متعلق بدولت است.

تبصره - اختلاف بین اشخاص در مالکیت اراضی که معدن در آن واقع است مانع عملیات بهره برداری معدن از طرف دولت نخواهد بود فقط بهره مالکانه طبق این قانون در صندوق وزارت دادگستری تودیع و پس از صدور حکم قطعی بمصاحب حق داده میشود.

ب - اکتشاف و بهره برداری از معادن طبقه دو طبق مواد مقرر در این قانون از طرف وزارت صنایع و معادن بعمل میآید و یا به مؤسسات وابسته بآن محول میشود و یا بموجب پروانه بمؤسسات و اشخاص واگذار میگردد وجود سابقه صدور پروانه اکتشاف در ناحیه مشروط بر اینکه پروانه های صادره طبق مقررات قانون معادن باطل و یا لغو شده باشد مانع استفاده وزارت صنایع و معادن یا مؤسسات وابسته از این مقررات نخواهد بود.

ج - معادن طبقه سوم مطلقاً متعلق بدولت میباشد و بهای ملک که معدن طبقه سوم در آن واقع شده است و یا اراضی مورد احتیاج بقیمت عادلانه قبل از کشف معدن پرداخت خواهد شد و در صورت عدم توافق در قیمت بطریق داوری عمل خواهد شد.

ماده ۳ - اکتشاف و بهره برداری از معادن طبق آئین نامه های معادن بطریق زیر واگذار میشود:

الف - نسبت بمعادن طبقه اول - مالکین زمین با اجازه وزارت صنایع و معادن و پرداخت حقوق دولتی و رعایت آئین نامه های معادن میتوانند از معادن واقع در ملک خود بهره برداری نموده و یا بهره برداری آنرا بدیگری واگذار نمایند.

تبصره ۵ - در صورتیکه مالک و یا مالکین زمین نخواهند یا نتوانند از معدن واقع در ملک خود که مورد احتیاج باشد بهره برداری نمایند دولت میتواند ششماه پس از اخطار و طبق آئین نامه مربوطه مطابق ماده ۹ این قانون از آن بهره برداری نموده و بهره مالکانه آنرا طبق ماده ۱۲ بمالک بپردازد زمینهای مزروعی مشمول این تبصره نخواهند بود.

ب - نسبت بمعادن طبقه دوم اکتشاف و بهره برداری منوط بدریافت پروانه اکتشاف و پروانه بهره برداری از وزارت صنایع و معادن و رعایت مقررات آئین نامه خواهد بود.

ماده ۴ - کاشف معدن کسی است که پروانه اکتشاف از وزارت صنایع و معادن تحصیل نموده و بر طبق آئین نامه اکتشاف عمل کرده و کشف معدن بنام او ثبت و گواهینامه کشف صادر شده باشد.

تبصره - مدت اعتبار گواهی نامه کشف بمنظور استفاده حق الکشف برای کاشف از تاریخ ثبت ۲۵ سال خواهد بود و این حق قابل انتقال بغیر میباشد.

ماده ۵ - در صورتیکه پروانه اکتشاف با رعایت مواد این قانون بغیر مالک داده شود مالک زمین نمیتواند از عملیات اکتشافی و بهره برداری در زمینهای خود جلوگیری نماید مگر در مواردی که محل اکتشاف در باغات و اراضی مزروعی و حریم قنوات و ابنیه باشد در این صورت باید قبلاً رضایت مالک تحصیل شود.

هر گاه کسیکه پروانه اکتشاف گرفته است بمقررات آئین نامه اکتشاف عمل ننماید وزارت صنایع و معادن پروانه او را لغو مینماید.

تبصره - مدت اعتبار پروانه اکتشاف دو سال است و نیز مدت اعتبار پروانه هائیکه قبل از تصویب این قانون صادر شده در صورتیکه طبق آئین نامه مراحل اکتشافی را طی نموده باشد تا انقضاء مدت دو سال با پرداخت حق صدور پروانه قابل تمدید است و در غیر این صورت پروانه اکتشافی لغو حق تقدم برای مالک طبق این قانون برای یک مرتبه ملحوظ خواهد شد.

ماده ۶ - دارنده گواهی نامه کشف در ظرف مدت یکسال از تاریخ صدور گواهی مزبور میتواند از وزارت صنایع و معادن درخواست صدور پروانه بهره برداری بنماید در صورتیکه شورای عالی معادن صلاحیت فنی و مالی او را تصدیق نماید پروانه بهره برداری بنام او صادر خواهد شد در صورت انقضاء مدت مزبور با رد درخواست کاشف از لحاظ عدم صلاحیت فنی و مالی وزارت صنایع و معادن طبق ماده ۹ عمل خواهد کرد بهره بردار حقوق کاشف را بر طبق ماده ۱۵ باید بپردازد. وزارت صنایع و معادن مکلف است بمالکین جهت دریافت پروانه بهره برداری ابلاغ نماید که در ظرف شش ماه درخواست پروانه بهره برداری بنماید.

ماده ۷ - تقاضا کنندگان پروانه اکتشاف موظفند برای هر سال و هر کیلومتر مربع زمین مورد درخواست اکتشاف خود مبلغ ۳۰ ریال در مقابل قبض بصندوق وزارت صنایع و معادن بپردازند و در صورت عدم صدور پروانه اکتشاف بنام متقاضی وجوه مأخوذه مسترد خواهد شد.

تبصره ۱ - از یک کیلومتر مربع کمتر یک کیلومتر مربع محسوب میشود.

تبصره ۲ - حداکثر وسعت زمین مورد درخواست هر پروانه اکتشاف چهار کیلومتر مربع خواهد بود و شرکتهای ایرانی که حائز صلاحیت فنی و مالی باشند میتوانند با موافقت شورای عالی معادن بیش از یک پروانه اکتشاف دریافت نمایند.

ماده ۸ - دارنده پروانه اکتشاف باید در موقع درخواست گواهینامه کشف آنقسمت از زمین موضوع پروانه را که معدن در آن کشف شده با مشخصات کامل تعیین نموده و نقشه آن را جهت صدور گواهینامه کشف بوزارت صنایع و معادن تسلیم نماید و در صورتیکه متقاضی طبق مقررات آئین نامه اکتشاف عمل نموده باشد گواهینامه کشف بنام او صادر شود.

ماده ۹ - در مواردیکه مدت اجازه یا قرارداد یا پروانه بهره برداری منقضی شده و یا اجازه یا پروانه بهره برداری لغو شود و یا قرارداد بهره برداری فسخ گردد وزارت صنایع و معادن نسبت بهره برداری آن بطریق زیر عمل خواهد نمود:

الف - رأساً طبق اصول بازرگانی از آن بهره برداری نماید.

ب - بهره برداری معدن را بیکی از مؤسسات یا سازمانهای دولتی واگذار نماید.

ج - شرایط بهره برداری معدن را از حیث صلاحیت بهره برداری و طرز مدت بهره برداری تعیین نموده و میزان درآمد دولت را که در بندهای الف و ب ماده ۱۱ مندرج است حداقل قرارداد بین کسانیکه صلاحیت فنی و مالی دارند بمزایده بگذارد و نسبت بمعادنی که اهمیت کمتری دارد با تشخیص شورای عالی معادن بطریق مزایده عمومی عمل نماید.

تبصره ۱- در مواردیکه مدت اجازه یا پروانه یا قرارداد بهره برداری منقضی شود واگذاری مجدد بهره برداری معدن از طریق مزایده بعمل خواهد آمد و بهره بردار اولی با تساوی شرایط حق تقدم خواهد شد.

تبصره ۲- پرداخت بهای اموال مورد استفاده معدن متعلق ب بهره بردار اولی بعهده بهره بردار دومی خواهد بود و طبق آئین نامه بهره برداری انجام خواهد گرفت.

ماده ۱۰- هرگاه دارنده پروانه بهره برداری بمقررات قانون و آئین نامه مربوطه عمل نماید وزارت صنایع و معادن میتواند با تصویب شورای عالی معادن پروانه مزبور را لغو و طبق ماده ۹ عمل نماید.

ماده ۱۱- بهره بردار مکلف است حقوق دولت را بپذیرد:

الف - برای معادن طبقه اول پنج درصد از محصول استخراج شده در سر معدن با بهای آن بنرخ روز بر طبق آئین نامه بهره برداری به انتخاب وزارت صنایع و معادن.

تبصره - مالکین اراضی که معادن شن و ماسه و خاک رس در ملک آنها واقع است از پرداخت حقوق دولتی معاف می باشند.

ب - برای معادن طبقه ۲ چهار درصد از محصول استخراج شده در سر معدن یا بهای آن بنرخ روز بر طبق آئین نامه بهره برداری به انتخاب وزارت صنایع و معادن در صورت اختلاف بین بهره بردار و دولت در قیمت مواد معدنی به تراضی طرفین قیمت تعیین خواهد شد در صورت بروز اختلاف رأی شورای عالی معادن قاطع است.

ماده ۱۲ - بهره بردار مکلف است بهره مالکانه معادن طبقه یک و حق الارض معادن طبقه دو را بمیزان سه درصد محصول استخراج شده در سر معدن یا بهای آن بنرخ روز طبق آئین نامه بهره برداری بمالک بپردازد و انتخاب هر یک از دو شق مذکور با مالک است.

ماده ۱۳ - حقوق دولتی و بهره مالکانه و حق الارض از معدنی که پروانه بهره برداری آن قبل از تصویب این قانون صادر شده بموجب مقررات این قانون باید پرداخت نمود و نسبت بقرار دادهائیکه قبل از تصویب این قانون منعقد شده است مادام که بقوت خود باقی است طبق شرایط همان قراردادها عمل خواهد شد.

تبصره - شرکتها و مؤسسات دولتی که سهام آنها کلاً به دولت تعلق دارد از پرداخت حقوق دولتی معادن طبق یک و دو و پرداخت بهره مالکانه و یا حق الارض معادن و اقع در اراضی دولتی فقط تا آخر سال ۱۳۵۸ معاف میباشند.

ماده ۱۴ - هر گاه در اثر عملیات اکتشافی یا بهره برداری خساراتی به ملک وارد شود اکتشاف کننده یا بهره بردار مکلف بجبران آن خواهد بود و مالک میتواند جبران خسارت خود را از طریق محاکم صالحه یادآوری طبق قانون آئین دادرسی مدنی تقاضا نماید.

ماده ۱۵ - بهره بردار مکلف است هزینه عملیات اکتشافی را طبق آئین نامه اکتشاف و حق کشف را از قرار یک درصد محصول استخراج شده در سر معدن یا بهای آن بنرخ روز طبق آئین نامه بهره برداری به انتخاب کاشف از تاریخ شروع بهره برداری تا آخر مدت اعتبار گواهینامه کشف بکاشف بپردازد.

ماده ۱۶ - مدت اجازه یا پروانه بهره برداری معادن اعم از آنکه از طریق اکتشاف یا مالکیت و یا مزایده باشد از ۱۰ سال تا ۵۰ سال خواهد بود.

شرایط اجرای این ماده و تمدید اجازهها یا پروانههای بهره برداری که تاکنون صادر شده تا حداکثر مدت مزبور طبق آئین نامه ای خواهد بود که از طرف وزارت اقتصاد تهیه و بتصویب کمیسیون مشترک اقتصاد مجلسین خواهد رسید.

ماده ۱۷ - هر گاه برای اکتشاف یا بهره برداری معدن احتیاج باستفاده اراضی پیدا شود اکتشاف کننده یا بهره بردار نتواند با مالک راجع بمیزان اجرت المثل توافق نماید باید مقدار اراضی مورد نیاز خود را تعیین و درخواست خود را بشورای عالی معادن تسلیم نماید شورای عالی پس از تشخیص احتیاج و مقدار اراضی مورد نیاز باید مبلغی را بعنوان اجرت المثل با نظر کارشناس تعیین نماید که اکتشاف کننده یا بهره بردار در صندوق دادگستری تودیع و سپس شروع بعملیات لازم نماید تا رفع اختلاف بین مالک و اکتشاف کننده یا بهره بردار از طریق داوری طبق آئین دادرسی مدنی یا محاکم صالح بعمل آید.

ماده ۱۸ - برای انجام وظایف مذکور در این قانون و تهیه آئین نامه لازم شورائی بنام شورای عالی معادن مرکب از هفت نفر اشخاص زیر در وزارت صنایع و معادن تشکیل میشود:

۱ - وزیر صنایع و معادن یا قائم مقام او.

۲ - مدیر کل فنی معادن وزارت صنایع و معادن.

۳ - یکنفر از مستشاران یا رؤسای شعب دیوانعالی کشور بمعرفی وزارت دادگستری.

۴ - یکنفر مطلع در امور حقوقی بنا بر پیشنهاد وزیر صنایع و معادن و تصویب هیئت وزیران برای مدت دو سال.

۵ - یکنفر از استادان دانشگاه که مهندس معدن باشد بمعرفی دانشگاه برای مدت دو سال.

۶ - دو نفر از بهره برداران معادن بمعرفی اطاق صنایع و معادن برای مدت دو سال و مادام که اطاق صنایع و معادن تأسیس نشده به انتخاب وزیر صنایع و معادن برای مدت دو سال.

تبصره ۱ - انتخاب مجدد اعضا، شورایعالی معادن بلامانع است.

تبصره ۲ - آئین نامه و طرز تشکیل و اداره جلسات و تعیین حق حضور اعضا، شورایعالی معادن را هیئت وزیران تصویب خواهد نمود.

ماده ۱۹ - دولت میتواند از نظر مصالح عمومی کشور در موارد ضروری و بر حسب احتیاج بهره برداری بعضی از معادن را بخود اختصاص دهد در اینصورت حقوق کسانیکه بر طبق این قانون حقی برای آنها در آن معادن شناخته شده مانند بهره مالکانه و حق الارض صاحبان اراضی و حق الکشف و غیره باید رعایت شود.

ماده ۲۰ - وزارت صنایع و معادن مکلف است در کلیه معادن کشور از لحاظ جلوگیری از تخریب و تضييع ذخائر معدنی و اجرای تعهدات اکتشاف کنندگان و بهره برداران طبق آئین نامه های مربوطه نظارت نماید.

ماده ۲۱ - وزارت صنایع و معدن مکلف است دستگاه مجهزی جهت راهنمایی و کمک به اکتشاف و بهره برداری و نقشه برداری و زمین شناسی و تعیین ذخائر معدنی و نظارت بر معادن کشور ایجاد نماید. برای انجام امور مذکور در این ماده صدی پنجاه (۵۰٪) سهم دولت از درآمدهای حاصله از معادن کشور (باستثناء نفت) و وجوه مذکور در ماده ۷ اختصاص داده میشود که تحت نظر وزیر صنایع و معادن بمصرف برسد و مشمول مقررات محاسبات عمومی نخواهد بود.

ماده ۲۲ - کلیه امور مربوط بمعادن از قبیل راهنمایی برای اکتشاف و نظارت در بهره برداری و وصول درآمد معادن و بطور کلی امور مربوط به اجرای این قانون بعهده وزارت صنایع و معادن میباشد.

ماده ۲۳ - رؤسا و کارمندان و مهندسی که در ادارات و سازمانها و شرکتهای دولتی مربوط بامور معادن کار میکنند بهیچ عنوان چه مستقیم و چه غیر مستقیم نمیتوانند در مدت اشتغال بخدمت و تا دو سال بعد از ترک خدمت دولت در اکتشاف و بهره برداری معادن ذینفع و یا ذیسهام بشوند.

تبصره - متخلفین از مقررات این ماده به انفصال ابد از خدمات دولتی و از شش ماه تا یکسال حبس تأدیبی محکوم میشوند.

ماده ۲۴ - وزارت صنایع و معادن مجاز است با موافقت شورایعالی معادن و تصویب هیئت دولت بدون پرداخت حقوق گمرکی و عوارض راه و شهرداری فقط ادوات و لوازم عملیات اکتشافی معادن و آزمایش مواد معدنی مورد احتیاج خود را از خارج وارد کند.

ماده ۲۵ - هر کس بدون اخذ پروانه بهره برداری از وزارت صنایع و معادن اقدام به بهره برداری معادن نماید بحسب تأدیبی از دو ماه تا شش ماه و یا بپرداخت غرامت از ده هزار تا سی هزار ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

تبصره - در مورد معادن طبقه اول مالک و نماینده او در اکتشاف و استخراج بمیزان احتیاج شخصی ولو پروانه نگرفته باشد مجاز بوده و مستثنی از ماده فوق میباشد.

ماده ۲۶ - وزارت صنایع و معادن کلیه آئین نامه ها و مقررات مربوط باجرای این قانون را با موافقت شورایعالی معادن در ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون تهیه و بتصویب هیئت وزیران میرساند.

ماده ۲۷ - اینقانون از تاریخ تصویب جایگزین کلیه قوانین و آئین نامه ها و مقررات مربوطه بمعادن خواهد بود.

ماده ۲۸ - وزارت صنایع و معادن و وزارت دادگستری مأمور اجرای این قانون میشوند.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر بیست و هشت ماده و چهارده تبصره است در جلسه شنبه بیست و یکم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و سی و شش به تصویب مجلس سنا رسید.

رئیس مجلس سنا - نخست وزیر

